

BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN SORUNLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Eren Alper YILMAZ¹

ÖZET

Batı Trakya Türklerinin Lozan Barış Antlaşması ile başlayıp, akabinde de uluslararası antlaşmalarla birlikte sahip olduğu bazı hak ve özerkliklere rağmen, bu günlerde Yunanistan Hükümeti çeşitli stratejik politikalarla uluslararası toplumu da arkasına almaya çalışarak Batı Trakyalı Türklerinin kazandığı kolektif hakları bireysel haklara indirgemeye çalışmaktadır. Günümüzde Türkiye, kendi sınırları içinde yaşayan Azınlıklarla ilgili bazı yasal düzenlemeler yapsa da, Yunanistan daha önceden yapılan uluslararası antlaşmalara riayet etmemekte ve Türk Azınlıkların eğitim, din ve idari alanlarındaki haklarını korumaktan uzak politikalar sergilemektedir. Bu çerçevede eğitim konusunda birçok Türk okulunun faaliyetine son verilmekte, Türklerin anadilde eğitim hakları ellerinden alınmaktadır. Yine siyasi ve dini temsil konusunda, Türklerin kurduğu siyasi partiler kapatılmakta, baraj uygulaması neticesinde Batı Trakyalı Türk vatandaşların milletvekili olmalarının önüne geçilmekte, seçilmiş müftüler yerine atanmış müftüler görev yapmaktadır. Ayrıca etnik kimlik bazında Yunanistan hükümeti Türklerin kimliğini tanımamakta, Türkçe isimleri yasaklamakta, Türklerin dernek ve sivil toplum örgütü kurma gibi örgütlenme haklarını elinden almaktadır. Batı Trakya Türklerinin “vatandaşlık haklarını” kullanmaları açısından son zamanlarda olumlu adımlar atılmasına rağmen, “Azınlık hakları”nın iyileştirilmesi konusunda yeterince somut politikalar üretilmediği görülmüştür. Bu noktada gerek Türkiye Cumhuriyeti Devleti gerekse Batı ve uluslararası toplum, Batı Trakya Türklerinin seslerinin duyurulmasında yetersiz kalmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Batı Trakya Türklerinin Lozan ve sonrasındaki statülerini vurgulayarak, Yunanistan’ın eğitim, din, siyasi/etnik kimlik gibi konularda Batı Trakya Türklerinin haklarını nasıl ihlal ettiğine açıklık getirmektir.

Anahtar Kelimeler: Batı Trakya Türkleri, Yunanistan, Azınlık Hakları, Lozan Barış Antlaşması.

AN ANALYSES ON THE PROBLEMS OF THE TURKISH MINORITY OF WESTERN THRACE

ABSTRACT

Although the Turkish Minority of Western Thrace have some rights and autonomy starting with the Lausanne Peace Treaty and subsequently with international treaties, the Government of Greece tries to reduce the collective rights of Western Thracian Turks to individual rights by trying to get the support of the international community through various strategic policies. Nowadays, even though Turkey makes some legal regulations concerning the rights of minorities living within their own borders, Greece does not comply with international agreements that have already been made about Turks in Greece and it applies the policies contradicting with protecting the educational, religious and administrative rights of Turkish Minority. Within this framework, the activities of many Turkish schools are terminated and the education rights in the mother tongue are taken away. Apart from that, in terms of political and religious representation, the political parties established by the Turks are closed, Turkish citizens are prevented from being Member of Parliament as a result of the application of voting rates, and the appointed muftis carry out the duty instead of the elected muftis. Furthermore, the Greek government does not recognize the identity of the Turks on the basis of ethnic identity, prohibits Turkish names and prevents the right to organize as associations and non-governmental organizations. Although some positive steps have been taken in terms of the use of citizenship rights by the Turkish Minority of Western Thrace recently, concrete policies to improve minority rights are still not enough. At this point, Republic of Turkey, the West and international community are inadequate in announcing the voice of Western Thrace Turks. The aim of this study is to clarify how State of Greece violates the rights of Turkish Minority of Western Thrace about the points such as education, religion, political and ethnic identity by emphasizing the status of the Western Thrace Turks in Lausanne and its aftermath.

Key Words: Turkish Minority of Western Thrace, Greece, Rights of Minority, Lausanne Peace Treaty

¹ Arş. Gör., Adnan Menderes Üniversitesi Söke İşletme Fakültesi, alper@adu.edu.tr

GİRİŞ

Yunanistan'daki Batı Trakyalı Türklerin uluslararası hukuk ve antlaşmalardan kaynaklanan ve sahip oldukları özerklikler idari, hukuki ve eğitim ve öğretim alanında seyretmektedir. Yunanistan Hükümeti, idari özerklik ile eğitim-öğretim özerkliğini antlaşmalara ve uluslararası hukuka aykırı olarak yıllardır uygulanmasını engellemekte, bugün de baskıcı politikalara devam etmektedir. Günümüzde ise sıra artık Batı Trakya Türklerinin hukuki özerkliğini iptal etmeye gelmiş gibi görünmektedir. Yunanistan, Batı Trakyalı Müslüman Türklerin kazandığı kolektif hakları ve özerklikleri bireysel haklara indirgemeye çalışmakta, eğitim, dini ve siyasi temsil, etnik kimlik gibi konularda Batı Trakya Türklerinin hareket alanını daraltmaktadır.

Bu çalışma, Lozan Barış Antlaşması çerçevesinde Batı Trakya Türklerinin kazandığı hak ve özgürlüklere vurgu yaparak, Yunan Hükümeti'nin Batı Trakya Türklerinin kazandığı hakları tanımayarak eğitimden siyasi temsile, dini görevlendirmelerden örgütlenme hakkına kadar bölgedeki Türklere uyguladığı baskıları ve caydırıcı politikaları vurgulamaktadır.

1.BATI TRAKYA'NIN DEMOGRAFİK YAPISI

Meriç Nehri ile Türkiye sınırlarından ayrılan Batı Trakya bölgesi, bugün Yunanistan sınırları içerisinde yer almakta, 8578 kilometrekarelik bir alan kaplamaktadır. Batı Trakya, Yunanistan'ın en kuzey noktasında yer aldığı için Kuzey Yunanistan olarak da bilinmektedir (Batı Trakya Kütüphanesi, 2014). Daha coğrafik bir ifadeyle Batı Trakya, doğusunda Meriç Nehrinin (480 km) kestiği Türkiye, batısında Mesta-Karasu nehrinin sınır oluşturduğu Doğu Makedonya, kuzeyinde Tanrıdağları'nın (Rodop Dağları) şerit halinde uzandığı Bulgaristan, güneyinde ise Ege Denizi ile çevrilmiş toprakları ifade etmektedir. Meriç (Evros), Rodop (Rodopi) ve İskeçe (Xanthi) illerinden oluşan ve 1923 Lozan Antlaşması ile sınırları çizilen Batı Trakya, günümüzde tamamen Yunanistan'ın kontrolü altındadır.

Bölgenin toplam nüfusu resmi kayıtlara göre 369.430 olarak belirtilmektedir. Bölgede yaşayan Türklerin nüfusu kesin olarak verilme de yaklaşık olarak 150.000 Türk'ün yaşadığı bilinmektedir (Hüseyinoğlu, 2015:4777-4786)

2.BATI TRAKYA TÜRKLERİ KİMDİR

Batı Trakya Türkleri, Yunanistan ülkesi sınırları içinde yer alan Batı Trakya bölgesinde yaşayan ve 1923'te yaşanan Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi (Türk Rum Ahali Mübadelesi Ahitnamesi) çerçevesinin dışında tutulmuş Müslüman Türklerdir. Bu mübadele sonucunda yaklaşık 1.200.000 Ortodoks Rum Anadolu'yu terk ederek Yunanistan'a göç etmiş, 500.000 civarında Müslüman Türk de Yunanistan topraklarından Türkiye'ye hareket ettirilmek zorunda kalmıştır (Dönmez, 2014).

Hint-Avrupa kökenli bir halk olan Traklar, Batı Trakya'nın en eski halkı olarak bilinmektedir. Sırasıyla milattan sonra 4. yüzyılda Hun Türkleri, 5. yüzyılda Avar Türkleri, 9. yüzyılda Peçenekler ve 11. yüzyılda Kuman Türkleri Batı Trakya'ya yerleşmişlerdir. Osmanlı Devleti'nin bölgeyi kontrol altına almasından önceki süreçte güç kazanan ve varlıklarını hissettiren bu kavimler, Osmanlı'nın Balkanları fetih sürecinde kilit roller üstlenmişlerdir (Witten Batı Trakya Türkleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, 2014). Anadolu'dan göç eden Oğuz boyları ise bölgeye 13. yüzyıldan itibaren yerleşmeye başlamış, nüfus olarak çoğunluğu yakalayarak bölgenin kontrolünü ele almıştır (Ahmet, 1997: 1793).

I. Murat döneminden itibaren düzenli ordular kurarak fetih politikası güden ve sınırlarını genişleten Osmanlı, Rumeli bölgesinde bir hayli ağırlığını hissettirmiştir. Lala Şahin Paşa, Evronos Bey ve Hayreddin Paşa gibi başarılı kumandanlar öncülüğünde 1363–1374 yılları arasında Ferecik'ten başlayarak, Gümölcine, Drama, İskeçe, Kavala ve Serez

toprakları ele geçirilmiş, Batı Trakya'nın tamamı yayılan bir fetih politikası güdülmüştür (Kelsterbach Batı Trakya Türkleri Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği, 2009). Batı Trakya'da fethedilen bu topraklara, Anadolu'dan gelen Müslüman-Türk aileleri yerleştirmiştir.

Batı Trakya, 19.yüzyılın ilk çeyreğine kadar Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında kalmıştır. Bu egemenliği tehdit edici boyuttaki ilk ciddi sorunlar, 1828'da patlak veren Osmanlı-Rus Savaşı ile başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin Ruslar ve Fransızlar tarafından donanmasının yakılması sonucunda daha büyük kayıplar vermemek adına Osmanlı, 1829'da Rusya ile önce Edirne Antlaşmasını, ardından 3. Londra Protokolünü imzalanmış, gerek dönemin güçlü devletlerinin desteği gerekse yükselen milliyetçilik akımlarının da etkisiyle bu anlaşmalar sonucunda Yunanistan bağımsızlığını ilan etmiştir (Koyuncu, 2008). Yunanistan'ın bağımsızlık ilanı ile bölgede o döneme dek yaşayan Müslüman Türkler ilk kez Azınlık durumuna düşmüşlerdir.

I. Balkan Savaşları sırasında ise Gümülcine, Dedeağaç ve İskeçe başta olmak üzere Batı Trakya toprakları Bulgarlar tarafından işgal edilmiş ve Batı Trakya'yı savunmak görevi üstlenen Osmanlı Kırcaali Müfrezesi Doğu Trakya'ya çekilmek zorunda kalmıştır. 1913 Bükreş Antlaşması ile de Balkan savaşları sona ermiş ve Batı Trakya tamamen Bulgaristan'a bırakılmıştır. 1913-1919 arasında Bulgaristan Batı Trakya bölgesini kontrolü altında tutmuş, 1919-1920 yılları arasında Neully Antlaşması'na istinaden bölge İtilaf devletlerince işgal edilmiş ve 1920'de Sevr Antlaşması sonucunda da Yunanistan'a dâhil edilmiştir (Kelsterbach Batı Trakya Türkleri Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği, 2009).

3.LOZAN ANTLAŞMASI VE AZINLIK STATÜSÜ

Daha önceden de Azınlıkların statülerine yönelik olarak 1830 Londra Protokolü başta olmak üzere, 1881 İstanbul Antlaşması, 1913 Atina Barış Antlaşması ve 1920 Yunanistan'daki Azınlıkların Korunmasına Dair Sevr Antlaşması imzalayan Osmanlı, 1913'te 1923 yılında imzaladığı Lozan Antlaşması ile mübadele dışında kalan İstanbul, Gökçeada ve Bozcaada'da yaşayan Rumlar ile Batı Trakya'da Azınlık statüsünde yaşayan Türklerin statülerini belirlemek adına bazı şartlar ortaya koymuştur.

Yunanistan arasında imzalanan Atina Antlaşması, Batı Trakya'da yaşayan Müslüman Türk Azınlığın hak ve statüleri açısından Yunanistan'a en fazla sorumluluk getiren Antlaşmadır. Bu Antlaşmanın 2. maddesine göre 1830 Londra Protokolü ile 1881 İstanbul Sözleşmesi'nin hükümleri aynen yürürlükte kalmaya devam edecektir. Örneğin, Antlaşma'nın 3 Numaralı Protokolüne göre dini alanda baş müftünün ve müftülük kurumunun özerkliği tanınmakta, eğitim alanında ise Yunanca öğretiminin mecburi kılınması şartıyla azınlığa Türkçe dilinde eğitim-öğretim hakkı tanınmaktaydı (MAZLUMDER, 2012: 14).

Sevr Antlaşması'nın 14.maddesine göre de, Yunanistan'da yaşayan Müslüman Türklerin kişi ve aile hukuku konularında kendi gelenek ve göreneklerini, yine kendi hukuk sistemlerini uygulamakta serbest olacakları, vakıflarının ve ibadethanelerinin tamamen tanınacağı ve koruma altına alınacağı ifade edilmiştir (Halaçoğlu ve Eren, 1992).

Lozan görüşmeleri sırasında TBMM ile Yunanistan arasında 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan "Ahali Mübadelesine İlişkin Anlaşma", Batı Trakya'da yaşayan Müslüman Türk nüfus ile Gökçeada, Bozcaada ve İstanbul'da yaşayan Ortodoks Rum nüfusu etabli (yerleşik) kabul edilerek mübadele dışında bırakılmasını hükme bağlamıştır. Lozan Barış Antlaşması çerçevesinde Batı Trakya Türk toplumuna "Azınlık" statüsü tanınmış, söz konusu antlaşmanın 37. ila 45. maddeleri arasındaki maddeler, Türkiye'deki Müslüman olmayan Azınlıkların dini inanç, dil, etnisite gibi ayrımlar yapılmaksızın eşit haklara ve özgürlüklere sahip olmasına ve Türk hükümetinin uluslararası hukuk bağlamında Azınlıkların sorunları ile

ilgili konuların çözülmesi için yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin düzenlemeleri getirmiştir.

Lozan Barış Antlaşması'nın Azınlıklarla ilgili maddelerine daha detaylı şekilde vurgu yapmak gerekirse; 38 ve 39. maddelere göre, gayrimüslimlerin herhangi bir ayırım gözetilmeksizin hayatlarının ve özgürlüklerinin korunmasına, kanun önünde eşit olacağına ve Azınlıkların Müslüman vatandaşların yaralanacağı yurttaşlık hakları çerçevesinde siyasal haklardan faydalanabileceklerine vurgu yapılmıştır. 40. maddede, gayrimüslim azınlığın giderlerini kendileri karşılamak şartıyla, her türlü hayır kurumları, dinsel ve sosyal kurumlar, eğitim ve öğretim kurumları kurmaları ve denetlemeleri, buralarda kendi dillerini serbestçe kullanmaları ve ibadetlerini baskı altında olmadan yapmaları konularında eşit haklara sahip olacakları belirtilmiştir. Antlaşma'nın mütekabiliyet ilkesini esas alan 45. maddesi ise, Türkiye'nin Gayrimüslim Azınlıklara tanıdığı bu hakların aynılarının Yunanistan tarafından da, kendi topraklarındaki Müslüman Azınlığa tanınacağı vurgulanmıştır. Lozan Barış Antlaşması'nın 45. maddesinin hukuki niteliği iki yönden önem teşkil etmektedir; ilk olarak Batı Trakya Türkleri açısından Yunanistan'ı yükümlülük altına sokmuş, öte yandan Türkiye Devleti'ni Yunanistan'da yaşayan Müslüman Türkler üzerinde hak sahibi yapmıştır.

4.BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN YAŞADIKLARI SORUNLAR

Eğitim sorunu, siyasi ve dini temsil sorunu, etnik kimliğe bağlı olarak örgütlenme sorunları, Batı Trakya Türklerinin bu güne kadar yaşamış olduğu sorunların başında gelmektedir.

4.1.Eğitim Sorunu

1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması ile gündeme gelen Batı Trakya'da eğitim hususu, Türk Azınlıkların eğitim konusunda bazı haklara sahip olduğunu kanıtlar niteliktedir. Antlaşma'nın 40. maddesine göre; Azınlık üyeleri, masrafları kendilerine ait olmak üzere, okullar, eğitim ve öğretim amaçlı kurumlar kurma, yönetme ve kontrol etme konusunda eşit haklara sahip olacaklar, bu kurumlarda kendi dillerini serbestçe kullanabilme hakkına sahip olacaklardır (Hüseyinoğlu, 2014: 241). Türk Azınlıkların yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde Yunanca eğitimin zorunlu tutulması şartıyla Türkçe eğitimin de sağlanması hususunda Lozan Antlaşması'nın 41. maddesi referans gösterilebilir. Bu maddedeki amaç; Türklerin ne kendi anadillerinden uzak kalması, ne de Yunanistan topraklarında yaşamalarının vermiş olduğu aidiyet duygusunu kaybetmeleridir.

Batı Trakya'da Müslüman Türk Azınlığın 1923'ten bu güne dek eğitim alanında sahip olduğu, kimliğinin ve kültürünün de korunmasında önem teşkil eden pozitif haklar, Yunan Hükümeti tarafından bugüne dek çıkartılan birçok kanun ve düzenleme ile Batı Trakya Türklerinin elinden alınmıştır (Osman, 2016: 86). Türk Azınlığın, encümen heyetleri vasıtasıyla, eğitim alanında söz hakkına sahip olduğu konularda zamanla pek çok kanun, Bakanlık kararı, düzenlemeler ile bu kurulların özerkliği adeta kaldırılıp, Yunan devlet sisteminin kontrolüne geçmiştir.

20 Nisan 1951 tarihinde Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan Kültür Antlaşması ve 1968 tarihinde imzalanan Ankara ve Atina Protokollerine istinaden, Türkiye'den gönderilen formasyonlu öğretmenler, Batı Trakya Türklerinin eğitim kurumlarında göreve başlamış, Müslüman Türk öğrencilerin okul kitapları da Türkiye'den gönderilerek müfredatları Türk eğitim sistemi tarafından belirlenmiştir. Müslüman Azınlıkların ilkokullarında, Türkiye'deki öğretmen okullarından mezun Türk öğretmenlerin görevlendirilmesi uygulamasına Yunanistan tarafından 1973 yılında son verilmiş, bu tarihten itibaren Azınlık ilkokullarına akademik formasyonları yetersiz Selanik Özel Pedagoji Akademisi (SÖPA) mezunları tayin edilmeye başlanmıştır. İdarenin öğretmen tayinine

müdahale etmemesi gerekirken bazı Türk ilkokullarına gönderilen akademik formasyonları yetersiz Yunan öğretmenlerin Türk veliler tarafından istenmemesi sonucunda söz konusu okullar kapanmış ve Azınlık öğrenciler eğitimden mahrum kalmışlardır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2011). “Azınlık Okulları ile Selânik Özel Pedagoji Akademisi (SÖPA) Öğretim ve Denetim Kadrosunun Sorunlarının Çözümüne İlişkin” 695/1977 sayılı yasa ile de cemaat yönetim kurulları ile okul encümenlerinin Türk okullarının kurulması ve yönetimi konusundaki yetkileri sıfırlanmış, bu okullara ilişkin yönetmelikler Yunan bürokratların takdirine bırakılarak; Madde 3/7 çerçevesinde, “Azınlık okullarında Müslüman öğretmen atama ve istihdamları yapılırken, Selanik Özel Pedagoji Akademisi mezunları tercih edilir.” ve Madde 3/9’a istinaden “Özel Pedagoji Akademisi mezunları, azınlık okullarına devlet memuru öğretmen olarak atanırlar.” hükümleriyle Batı Trakya Türklerinin eğitim özerkliği fiilen sona ermiştir (Oran, 1986: 76).

Yine eğitim konusunda, 1951 tarihinde imzalanan Türk-Yunan Kültür Antlaşması çerçevesinde, her yıl karşılıklı olarak Azınlık ortaokul ve liselerinde görevlendirilmesi kararı verilen 35 kontenjanlı öğretmen sayısı, Yunanistan tarafından İstanbul’daki Rum azınlığın mevcudunun az olduğu öne sürülerek, 1991-1992 eğitim- öğretim yılından itibaren 16’şar öğretmene düşürülmüştür (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2011).

Batı Trakya’da her yıl Azınlık okullarından mezun olan yaklaşık 1.000 öğrencinin devam edebileceği sadece iki Azınlık Lisesi mevcut olup, (Gümülcine Celal Bayar Lisesi, İskeçe Muzaffer Salihoğlu Lisesi) bu Azınlık okullarının fiziki koşulları ve kapasitesi yetersiz kalmıştır. Türk azınlığın 2005 yılında İskeçe’deki (Xanthi) liseye ek bina inşası için yaptığı başvuru Yunan makamlarınca yanıtız bırakılmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2011).

Bunun yanı sıra Yunanistan’da 2007 yılında yapılan mevzuat değişikliği uyarınca, ilkokul öncesi anasınıfı zorunlu tutulmuş, fakat azınlığın kendi anadilinde anaokulu açması yönündeki talepleri cevapsız bırakılmıştır. Ayrıca 2012-2013 eğitim-öğretim yılı başlangıcında, anaokulu eğitimine tabi tutulmadıkları gerekçesiyle Rodop ve İskeçe (Xanthi) illerindeki bazı Türk öğrencilerin ilkokul birinci sınıfa kayıtlarının yapılmasına izin verilmemiştir (Witten Batı Trakya Türkleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, 2014).

4.2. Siyasi ve Dini Temsil Sorunu

Siyasi temsil sorunu da Batı Trakya Türklerinin karşılaştığı önemli meselelerden biri olarak süregelmiştir. Seçim Yasası’nda 24 Ekim 1990 tarihinde yapılan bir değişiklik ile getirilen %3’lük ülke barajı uygulaması, daha önceden baraj engeline takılmaksızın seçilebilen Batı Trakyalı Müslüman Türk bağımsız milletvekillerinin seçilmesini engellenmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2011). Böylece azınlık mensuplarının milletvekili seçilebilmeleri için bağımsız olarak değil de, diğer siyasi partiler tarafından aday gösterilmeleri zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Yunanistan’da % 3’e tekabül eden oran yaklaşık 200 bin oy anlamına gelmektedir ki, Batı Trakya’da oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı bu rakamın altında seyretmektedir (MAZLUMDER, 2012: 44).

Öte yandan yerel yönetimlerde geçerli olan “Kapodistrias Plâni” çerçevesinde çıkarılan kanun ile Müslüman Türklerin yaşadığı iller, kaza ve köyler, Ortodoks Hıristiyanların yoğun olarak yaşadığı iller, kazalar ve köylerle birleştirilerek, Türklerin Vali, Belediye Başkanı, Nahiye Müdürü olmaları/seçilmeleri engellenmiştir (Cin, 2009: 170).

Batı Trakya Türkeri’nin ilk ve tek siyasi partisi olan ve merkezi Gümülcine’de (Komotini) bulunan Dostluk Eşitlik Barış (DEB) Partisi, 13 Eylül 1991 tarihinde merhum Dr. Sadık Ahmet tarafından kurulmuş olup mevcut genel başkanı Çiğdem Asafoğlu’dur. 1989 yılında Türk adaylardan Sadık Ahmet bağımsız listelerle seçime girerek Gümülcine’den milletvekili seçilmiş ve Yunan Parlamentosuna girmeyi başarabilmiştir. 1990 yılında,

Bağımsız Türk adaylar için önemli bir engel teşkil eden % 3'lük baraj uygulaması getirilmiş, bu uygulama Batı Trakya Türklerini yeni oluşum arayışları içine sokmuştur. Yunan mahkemeleri tarafından hapis cezasına çarptırılan ve özgürlüğüne kavuştuktan sonra 10 Nisan 1991'de düzenlenen bir toplantıda konuşan Dr. Sadık Ahmet, yeni bir siyasi partinin çatısı altında toplanılması gerektiğine vurgu yaparak "Dostluk, Eşitlik ve Barış Partisi"nin kurulmasına karar vermiştir (MAZLUMDER, 2012: 44).

2010 yılında, Yunanistan'da adem-i merkeziyetçiliğin güçlenmesine çerçevesinde idari yapının yeniden düzenlenmesini hedefleyen Kallikratis Planı ile Azınlık tarafından idare edilen yönetim birimlerinin sayısı 10'dan 3'e düşmüştür. Daha öncesinde de 2539 sayılı yasa ile bölgeler birleştirilerek Türk Azınlığın kendi yerleşim bölgelerinde kendi valilerini seçmesi engellenmiş, bir taraftan da Eski Sovyetler Birliği'nden kopan uydu devletlerden gelen göçmenler bölgeye yerleştirilerek demografik yapı değiştirilmiş, dolayısıyla seçmen dengesi Türkler aleyhine dönmüştür (Osman, 2016: 83).

Yüzde 3'lük seçim barajı uygulaması sebebiyle birçok Türk siyasetçi de seçimlerde diğer Yunan partilerinin listelerinde yarışmaktadır. Halen; Rodop ilinden Mustafa Mustafa ve Ayhan Karayusuf, İskeçe ilinden Hüseyin Zeybek Türk toplumunu Yunan meclisinde Syriza Partisi'nden temsil etmektedirler.

Batı Trakya'da uzun süredir yaşanan en önemli sorunlardan biri de hiç kuşkusuz "seçilmiş" ve "atanmış" müftü konusudur. Lozan Barış Antlaşması'nda din ve inanç özgürlüğünü garanti alan maddeler arasında müftülerin seçim usulüne ilişkin kesin bir hüküm yoktur fakat bu makam ayrıntılı biçimde 1913 Atina Antlaşması ile düzenlenmiş olup, 2345/1920 sayılı ve tarihli kanunla iç hukuka yansımıştır. Söz konusu bu kanun, geniş yetkilerle donatılmış müftülerin, yaşadıkları çevredeki Müslümanlar tarafından seçilmesini öngörmüştür. Baş müftünün seçiminin ise daha önceden seçilmiş müftülerin tercihiyle belirlenmesi ve Yunan makamlarınca onaylanması kararlaştırılmıştır (Dünya Bülteni, 2018).

1990 yılında İbrahim Şerif ve Mehmet Emin Ağa Azınlık tarafından müftü olarak seçilmiş, fakat Yunan hükümeti Azınlığın seçmiş olduğu müftüleri tanımayarak kendisi müftü atamıştır. Halk tarafından demokratik olarak seçilmiş bu müftüler, "sahte müftülük iddiasıyla" suçlanarak yargılanmışlardır. Bu yargılanmalar Türklerin hukuki anlamda da haklarını arayamadıklarının açık bir göstergesidir.

1980'li yıllardan günümüzde dek İskeçe ve Gümülcine'de Azınlık tarafından seçilen seçtiği ve Yunan devletinin re'sen atadığı ve Azınlığın kabul etmediği ikişer Müftü bulunmaktadır. Yunan Devleti'nin bu tutumu öylesine katıdır ki; atanmış Gümülcine Müftüsü Cemali Meço'nun 24 Aralık 2010 tarihinde sona eren görev süresinin 10 yıl uzatılmasının ardından, Ağustos 2011'de atanmış İskeçe Müftüsü Mehmet Emin Şinikoğlu'nun görev süresi de 10 yıl süreyle uzatılmıştır (Defending Human and Minority Rights The Turkish Minority Of Western Thrace, 2013:526).

4.3.Etnik Kimlik Sorunu

Batı Trakya Türk azınlığının karşılaştığı bir diğer önemli sorun da, Yunan idaresinin, Lozan Antlaşması'nın 45. maddesinde Batı Trakya Türklerin "Müslüman Azınlık" olarak tanımlanmasına istinaden Azınlıkların "Türk" kimliğini reddetmesidir. Lozan Antlaşması'nın "Azınlıkları Korunması" başlıklı maddelerinde "Müslüman" tabiri kullanılmasına rağmen, Antlaşma'nın diğer hükümlerinde yer alan "Türk" sıfatından ve Konferans tutanaklarında geçen beyanlardan, mübadele dışında bırakılan Batı Trakya'daki Azınlıkların etnik kimlik olarak Türk kökenli oldukları anlaşılmaktadır. 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan "Türk-Rum Ahalinin Mübadelesi Ahitnamesi" kapsamında, "Türk" ve "Rum" tabirleri açıkça

kullanılmıştır. Bu sözleşme, mübadeleye tabi tutulacak Azınlıkların birinin “Türk” diğerinin de “Rum/Yunan” milletine mensup olduğunu ifade etmektedir (Hatipoğlu, 2005).

Lozan’dan günümüze dek süregelen azınlığın etnik kimliğinin tanınmaması politikası, Türkçenin kamusal alanda kullanımına bazı kısıtlamalar getirmiştir. Bu kısıtlamalar içinde “Türk” kelimesi geçen tabelaların kaldırılıp, yine Türk adıyla kurulan sivil toplum kuruluşlarının kapatılmasına, kendilerini Türk olarak tanımlayan kişilerin mahkemelerde yargılanmasına kadar birçok ihlali içermektedir.

Bundan yaklaşık 100 yıl öncesine gidildiğinde: 1927’de kurulan ve Batı Trakya Türklerinin en eski sivil toplum kuruluşu olan “İskeçe Türk Birliği” (İTB), isminde “Türk” kelimesi geçtiği sebebiyle Yunan Yüksek Mahkemesi tarafından kapatılmış olup, “Rodop İli Türk Kadınları Kültür Derneği” ile “Evros Azınlık Gençleri Derneği”nin de aynı gerekçelerle kurulmalarına izin verilmemiştir. Bu konularda Batı Trakya Türkleri tarafından açılan davalar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne (AİHM) taşınmıştır. Mahkeme, söz konusu üç davada Yunanistan’ın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) toplantı ve dernek kurma özgürlüğüne ilişkin 11. maddesini ve adil yargılanma hakkına dair 6.maddesini ihlal ettiğine hükmetmiştir. AİHM tarafından alınan bu kararlara rağmen, İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesi, 2009’da aldığı kararla İskeçe Türk Birliği’nin tekrardan açılması yönündeki talebini reddetmiş, ayrıca Trakya İstinaf Mahkemesi de “İskeçe İli Türk Kadınları Kültür Derneği”nin kuruluş başvurusunu 2011 tarihli kararıyla reddetmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2011).

2009 başlarında “Batı Trakya Azınlığı Güney Meriç Eğitim ve Kültür Derneği”nin kuruluş başvurusu da, derneğin adında geçen “Batı Trakya Azınlığı” ifadesi sebebiyle reddedilmiştir. Dedeoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi’nin zabıtlarında, derneğin isminde “hangi azınlığa atıfta bulunduğu belirlenmediği” gerekçesi öne sürülmüş, böylelikle derneğin kuruluş dilekçesi reddedilmiştir. Bu sebeple Dernek yetkilileri kararını, bir üst mahkeme olan Gümölcine’deki Trakya İstinaf Mahkemesi’ne taşımıştır (Batı Trakya Online, 2018). İstinaf Mahkemesi de Asliye Hukuk Mahkemesine paralel olarak, Güney Meriç Derneği’yle ilgili kararında derneğin kuruluş dilekçesinin reddedilmesi kararını doğru bulmuştur (MAZLUMDER, 2012: 46).

2018 yılında Polonya’nın Varşova şehrinde düzenlenen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) İnsani Boyut Toplantısı’na Batı Trakya Türk Azınlığını temsilen katılan Ali Hüseyinoğlu, Batı Trakya Müslüman Türk Azınlık mensuplarının etnik kökenlerinden ötürü gündelik hayatlarında İslamofobik saldırılara maruz kaldıklarını vurgulamış, camilerin hedef haline getirilmesi ve Müslümanların mezarlık taşlarının kırılması gibi eylemlerin Batı Trakya’da İslam tarihinin varlığını silmeyi hedeflediğini ifade etmiştir. Ayrıca Hüseyinoğlu, Batı Trakya bölgesi dışında yaşayan Batı Trakya Türklerine ait mescitlerin de 2017 yılında kapatıldığını ve açılmalarına Yunan Hükümeti tarafından halen izin verilmediğini vurgulamıştır (Kırım Haber Ajansı, 2018).

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 2017 yılının Aralık ayında Yunanistan’ın başkenti Atina’yı ziyaret etmiş ve Batı Trakya Türklerinin sorunlarına da vurgu yapmıştır. Yunanistan Cumhurbaşkanı Pavlopulos, söz konusu “Lozan’ın ikili ilişkiler açısından hiçbir boşluk bırakmayan, tamamlanması gerekmeyen, muğlak bölge sınırları taşımayan bir anlaşma olduğuna, reforme edilecek bir sözleşme olmadığına vurgu yapmış, bu anlaşma gereğince Azınlıkların Yunanistan açısından dini azınlık olarak tanındığını, yani etnik kökenin bu anlaşma çerçevesinde belirleyici olmadığına dikkat çekmiştir (Dünya Bülteni, 2018). Bu söylemler aslında Yunanistan’ın Batı Trakya Müslüman Türk Azınlıklarının, Türk olmalarından dolayı elde etmek istedikleri bazı hakları yıllardır nasıl görmezden geldiğinin açık bir göstergesidir.

SONUÇ

Tarihten gelen antlaşmalar çerçevesinde Batı Trakya Türkleri siyasal, eğitim ya da ticari anlamda bazı haklar kazansalar da, günümüzde Batı Trakya'da yaşayan Türk Azınlıklar yıllardır ve halen Yunanistan Hükümeti tarafından birçok hakkından mahrum bırakılmakta ve sırf Türk olmalarından ötürü etnik kimlik, siyasal ve dini temsil, eğitim gibi kritik konularda baskıya maruz kalmaktadırlar. Eğitimle ilgili olarak bu güne kadar birçok Türk okul kapatılmış, Türklerin anadillerinde eğitim hakları ellerinden alınmış, akademik formasyonları yetersiz öğretmenler Yunan Hükümeti tarafından okullara atanmıştır. Siyasi ve dini temsil konusunda ise Türklerin kurduğu partiler kapatılmakta, oy oranları uygulaması neticesinde Türklerin milletvekili olmaları engellenmekte, Batı Trakya Türkleri tarafından seçilen müftüler yerine Yunan Devleti tarafından atanmış müftüler dini kurumlarda görev yapmaktadırlar. Yine etnik kimlik bazında Yunanistan hükümeti Türklerin kimliğini tanımamakta, Türk isimleriyle kurulan kuruluşları kapatmakta, Batı Trakya Türklerinin dernek kurma haklarını elinden almakta ve sivil toplum kuruluşlarının hareket alanlarını kısıtlamaktadır.

Her ne kadar Batı Trakya Türklerinin haklarını korumak için AİHM gibi uluslararası hukuk mercilerine yapmış oldukları başvurular, bu merciler tarafından haklı bulunup onansa da Yunan Hükümeti gerek kendi iç hukukuna riayet etmekte, gerekse Lozan Barış Antlaşmasını kendi açısından yorumlayarak Batı Trakya Türklerine karşı katı politikalar izlemeye devam etmektedir. Türk Hükümeti son yıllarda bu konuda bazı adımlar atmış olmasına rağmen, uluslararası arenada yeterince destek görmemektedir. Bu noktada uluslararası toplumun bu konuda daha hassas davranması, tarihsel haklarımızın tüm dünya kamuoyunda vurgulanarak savunulması ve Yunan Hükümeti ile bu konuda uzlaşma yollarının daha yoğun biçimde aranması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Ahmet, I.S. (1997). Bir İnsan Hakları Dramı: Batı Trakya. *Yeni Türkiye Dergisi*. 3(16): 1793-1799.

Batı Trakya Kütüphanesi (2014). <http://gencbatitrakyaturkleri.tr.gg/Pomaklar-Oz-ve-Oz-Turktur.htm>, (erişim: 02.01.2019).

Batı Trakya Online. <http://www.batitrakya.org/bati-trakya/tarihi-surec/osmanli-oncesi.html>, (erişim: 08.11.2018).

Cin, T. (2009). Batı Trakya Türklerinin Hukuki Statüsü Sorunları ve Avrupa Birliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11(1): 147-179.

Defending Human And Minority Rights The Turkish Minority Of Western Thrace (2013). A compilation Of Interventions, Supplementary Documents, *The Greek Delegation's Right of Reply Texts*, Komotini.

Dönmez, M. (2014). http://muzafferdonmez.blogspot.com/2014_01_01_archive.html, (erişim: 05.02.2019).

Dünya Bülteni (2018). <https://www.dunyabulteni.net/dubam/yunanistanda-turk-kimliginin-inkri-ve-bati-trakya-turkleri-h425447.html>, (erişim: 31.12.2018).

Halaçoğlu Y. ve Eren H. (1992). Batı Trakya. *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Cilt:5.

Hatipoğlu, M.M. (2005). Batı Trakya Türkleri: Azınlığın Sorunlarına Tarihsel ve Güncel Yaklaşımlar. *Türk Ocakları Şubesi*. Aydın.

Hüseyinoğlu, A. (2014). Türk-Yunan Nüfus Mübadelesinin “Kalanlar” / “Bırakılanlar” Boyutu: Yunanistan’daki Batı Trakya Türkleri ve Geçmişten Günümüze Azınlık Eğitimi. 6. Ve 7. Uluslararası Mübadele ve Balkan Türk Kültürü Araştırmaları Kongresi Bildirileri. Cilt:9, 239-256.

Hüseyinoğlu, A. (2015). Balkanlarda Azınlıklar ve Siyasal Katılım Hakkı: Batı Trakya (Yunanistan) Örneği. *Yeni Türkiye*. 21(69): 4477- 4786.

Kelsterbach Batı Trakya Türkleri Dayanışma -Yardımlaşma Derneği (2009). http://www.bttd-kelsterbach.com/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=60, (erişim: 21.12.2018).

Kırım Haber Ajansı (2018). <http://old.qha.com.ua/tr/turk-dunyasi/bati-trakya-turklerinin-sorunlari-agit-toplantisinde-dile-getirildi/173666/>, (erişim: 03.02.2019).

Koyuncu, A. Ç. (2008). *İnsan Hakları ve Güvenlik İlişkisi Açısından Azınlık Sorunları: Yunanistan Örneği*. (Doktora Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MAZLUMDER (2012). *Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı İnsan Hakları Raporu: 2012*. Ankara.

Oran, B. (1986). *Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu*. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı.

Osman, N. (2016). *Batı Trakya Türklerinin Ana Dili Korunumu, Dil Kullanımı ve Kimlik Algıları*. (Yüksek Lisans Tezi). Trakya: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

T.C..Dışişleri Bakanlığı (2011). <http://www.mfa.gov.tr/bati-trakya-turk-azinligi.tr.mfa>, (erişim: 08.11.2018).

Witten Batı Trakya Türkleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (2014). http://www.wittenbttd.org/index.php?option=com_content&view=article&id=463:yunanistan-daki-turk-varligi&catid=2:haberler, (erişim: 09.07.2018).